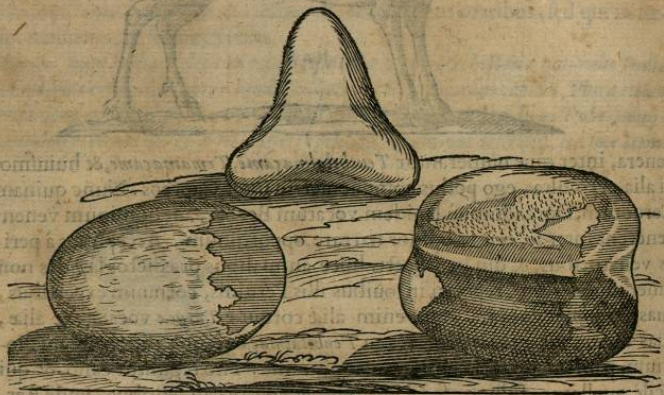

crefcāt, & generetur, multis fenfim additis, & cohārefcentibus membranulis, quales funt ceparum. ideo non nifi vetuſtiſſimis, & ſenio penē confectis, lapides hi reperiuntur. neq; vbiq; ſed certis, ſtatifq; locis, vbi ea ſuppetit materia, qua ratione fieri poſſet, vt apud Hiſpanos, gentefuē alias, non ita facile offendātur. Verū non omnes hi lapides ſalubres ſunt, tuendūq; ſanitati, aut morbis proſtigandis apti, ſed ſoli illi, qui depaſtis herbis ſaluberrimis producuntur. vnde non ſolum difficile ſit cenſere, an illa facultates mirabiles, qua de eo lapide noſtra tempeſtate laetantur, narrariq; & prædicari cæperunt, verā ſint, ſed etiam quinam ſint eligendi, aut qui vtilis, aut inutiles offendātur, quibus de rebus certū quid affirmari nequit. Eſi fama eſt, venenis, venenatiſq; omnibus ſubuenire, ſyncopem, & epilepticas inuaſiones arcere, digitis applicatos ſomnum conciliare, augere vires, excitare venerem, facultates omnes roborare, ſedare dolorem, renū lapides veſſicæq; non ſolum parua quadam portione deuorari, ſed manibus tantum retentos frangere, ac pellere, vrina deſtillationi ferre opem, partum iuuare, & procurare conceptionem, denique nulli ferē

Bezar
vires.

non auxiliari morbo. adeo vt ſint qui ſolius huius lapidis præſidio, medici ſententia ſua euaserint conſummati, pro talibusq; ſe ſe impudentes venditarint. Varijs eos reperies formis, & coloribus. alios nempe candefcentes, fuſcos alios, alios luteos, quofdam cinereos, nigroſq; & vitri, aut obſidiani lapidis modō micantes. hos oui, illos rotunda figura, & alios triangulari quid? quod nonnulli eorum, baſis centriuē loco glandem habent (& concuſſi ſonant, nucleo intra cruſtam creſcente, coactōq; haud aliter ac hi quos Acetites vocare ſolent, aut ipſi Acetites ſunt, quos Aquila fortaliſſis rapiant, & in ſuos transferant nidos) alij puluerem, alij lapillum. Tot verō reperies apud nouam hanc Hiſpaniam, vt iam vili veniant præcio, ac vel vnicō aureo ſinguli, & interdum etiam bini emi & commutari ſoleant, cum non paucis ante annis, vnicus & mediocris, ducentis, aut amplius au-

reis

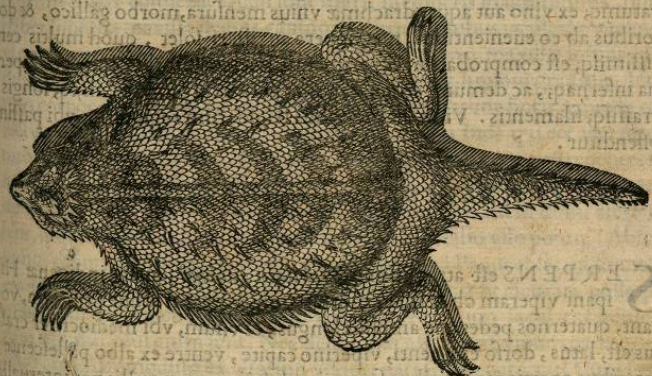
reis extorqueri non poſſet a mercatoribus. Id dictum eſt a me, atq; admonitum, ne deinceps reliquus ſit locus ipſis impoſtoribus, ex raptō viuētib; uſq; omne, dum rei familiari ſtudent quomodolibet auē endæ, atq; cumulandæ, violentibus. quibus opus non eſt in tanta copia, & numeroſa redundantia, arte illos aut adulterio parare. quamquam & adhuc modum non pauci conſati reperiuntur. Verū lapides illi ſolitij, quos quidam Arabum, ab infringenda venenorum vi, eodem appellant nomine, reperiuntur per hæc tempora apud nos, ac præcipue in fluminis *Tetzhuarlam* ripis, varijs, multiformeſq;, influentibus vndis e montibus redundantibus bolo armeno, ſed minime, quos ferunt ijdem, in angulis oculorum prædictorum animalium concreſcere, cum remedij gratia poſtquam deuorauerunt ſerpentes, ab antris vi halitus, aut occulta alia facultate tractos, ſe mergunt in flumina. Monſtrati ſunt nobis etiam lapilli, quos aiunt deuorari a ſemineo ceruorum ſexu, vt facilior enixus contingat, & in eius ventriculo reperiri, de quibus omnibus ſuo loco, deo dante, ſermo habebitur.

Monardes ſingulari libello vires Bezar Orientalis proſecutus eſt. cuius etiam Caput 3.4. perlege. Item Epistolam miſtis ex Peru conſcriptam ad Monardem.

ANIMAL quoddam eſt paruum Pollin, infectumq; Centipedis forma, minus tamen quod eritum atq; impoſitum, infixos aculeos, atq; ſagittas mira celeritate extrahit.

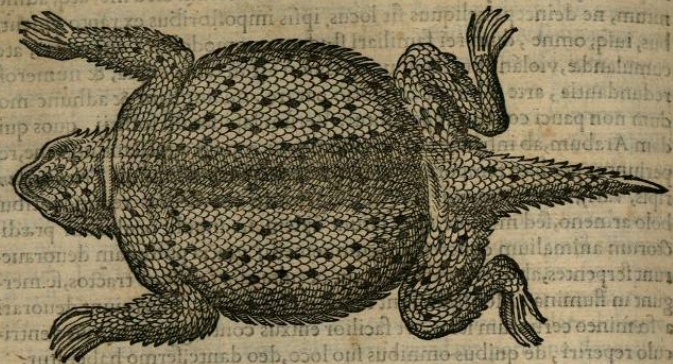
De TAPAYAXIN lacerto orbiculari No. Hiſpaniæ. Cap. XVI.

AD lacertæ differentias videtur pertinere *Tapayaxin*, quamquam orbiculari penē planoq; conſtat corpore, ac *Raiæ* vocatæ quadam te-

Ee 2 nus

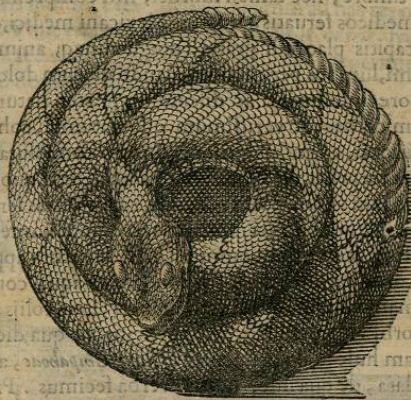
Bezar
Fossil.

nus forma, ni longè minor esset, nec vncias quatuor, longitudine aut latitudine, equans. cartilagineum autem est, & multis variatum coloribus, gelidum semper tactu repertum, tardi incessus, ac raro mutans locum, etiam contrectatum, atque apprehensum. Sed caput est durissimum, & quibusdam eleuatum horrentiq; aculeis, corollæ modo dispositis. Gaudet ab hominibus apprehendi, manibus gestari, contrectariq; placida quadam securitate, ac tranquillitate immobilis. quamobrem amicus hominis ab indigenis nuncupari solet. Illud est in eo mirabile, & nulli alij quod sciam commune, compressis, vexatilve oculis, aut capite; aut parum indulgenter tractatis, sanguinis guttas per eos effundere, ac longius iaculari, qualis detrahi solet ab homine tēperatissimo, & sana fruenti valetudine. tanto interdum imperu, vt ad trium passuum distantiam contingat reiectari. Siccatum hoc ad ignem, reductum in leuorem, deuoratumq; ex vino aut aqua, drachmæ vini mensura, morbo gallico, & doloribus ab eo euenientibus, magnopere auxiliari solet, quod multis certissimiq; est comprobatum experimentis, vacuata morbi causa per superna infernaq; ac demum euacuata vrina permixta pituita, alijsq; longis, crassisq; filamentis. Viuit in montibus frigidarum regionum, vbi passim offenditur.

De TEVHTLACOT ZAVHQVI, seu Domina serpentum.
Cap. XVII.

SERPENS est atrocissimus *Teuhtlacot zaubqui*, quem indigenæ Hispani viperam ob lethalis morsus immanitatem atque sæuitiam, vocant, quaternos pedes aut amplius longus, & vnum, vbi mediocriter crassus est, latus, dorso eminenti, viperino capite, ventre ex albo pallecente, lateribus opertis candentibus squamis, fascijs tamen pullis per interualla

interstinctis. dorsum fuscum est, luteis tamen lineis se se in ipsa spina se-
cantibus insigne. Multæ sunt eius serpentis differentiæ non plurimum
inter se distantes, & ictu mortem inferentes, nisi celerrimè præsidij occur-
ratur. Conuoluitur in sphaeras irritatus, aut contrectatus, ac inæqualiter cap-
put contorquet, sed ita sibi vndiq; cauet, vt nulla non parte se vindictæ ab
iniuria. Excogitatum est, icta humare membra, terraq; obruere, & ita
finere donec omnino cesset dolor, aut morbus sit curatus, prospero (vt
audio) magna ex parte euentu. Per saxa fertur celeri cursu, ac per terre-
stria, plana; quod mirum videtur, non adeo. ob quem Mexicanorum
quidam, a vento nomen indidere, vocantes *Ecaoaatl*. Quot annos natus est,
tot accedunt caudæ perstreptentia sonalia, in postremâ parte caudæ verte-
brarum instar connexa. Oculi sunt nigri, mediocris magnitudinis. Binos
habet superna maxilla dentes, caninos, incuruos, quibus iacularur venenû.
vtriq; autem latere oris, quinq; parui dentes supernæ maxillæ insunt, sed
qui facile conspici a quolibet aperto ore queant. Et sinuosè graditur. Ictus
toto corpore hiantibus rimis fatiscit, & vigintiquatuor horis a morsu trā-
factis, animam dicitur agere. Apprehensos cauda Indi qui eos venantur,
tutò tenent, appendentes, sed tamen torquentes collum, perstreptentes so-
nalibus, corpus huc atq; illuc iactantes, ac nihil non molientes vt pœnas
de venatore sumant. Audio a multis, qui eum serpentem domi alere so-
lent, atq; educare, annum integrum durare absq; cibo vlllo potuq;. Abscis-
sumq; caput, decem aut amplius dies ferunt apud Panucensēs, in fœmoris
crassitudinem, & longitudinem adolefcere. Norunt cicurari posse per
multi, qui domi alentes habent in delicijs. Venenum iacularur canino-
rum tubulis, caui enim sunt. Nec desunt qui affirmant, viuum parere, etsi
falsò, quæ eademmodum ex aliorum veriori narratione percepti. Cum læsus
irascitur, sonalibus concussis vehementer perstreptit, erigitq; collum, non

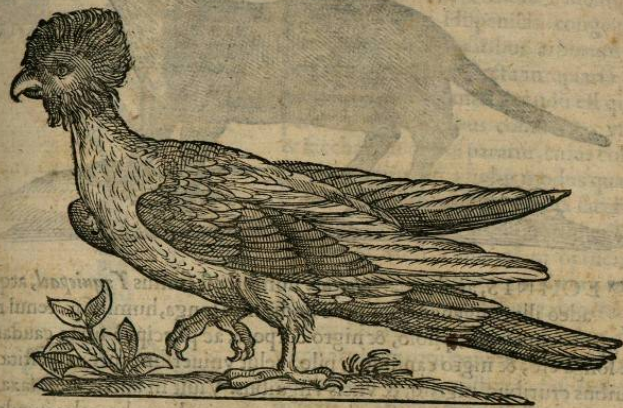
sine adstantium timore, nec tamen mordet, nisi compressus, & irritatus. Caninis in vltus medicos seruatis, pungunt Mexicani medici, collum, ceruicemue dolores capitis placandi gratia. pinguedineq; animalis ferè omnium nocentissimi, lumbos perungunt sedando illorum dolori, aliasq; corporis partes dolore infestatas. ac discutiunt præter naturam tumores. edunt Indi eorum carnes, ac verissimum esse statuunt, cohortalium carnis esse præstatiores, ac gustu gratiores. Linteo conuoluta quantum velis tenui raroq; ita torpescit illa feritas, vt a puero deferri quolibet, citra formidinem, aut noxam vllam possit. Aiunt, caput huius serpentis alligatum collo, instar viperini, gutturi morbido ferre suppetias, febrientibusq;. Medentur puncturæ serpentium omnium, quibus natura appendent sonalia humano stercore duarum vnciarum pondere ex aqua congruenti propinato, aut commanso *Picyelæ*, & admoto vulnere; item folijs arboris *Hoitz mamaxalli* huic orbi vulgaris, tufis, atq; applicitis, de qua dictum est inter arbores. Est etiam huic malo conuenientissima *Chipaboac*, ab alijs *Acuitz buariracus* appellata, de qua inter herbas verba fecimus. Prouenit in calidis locis huius nouæ Hispaniæ.

De *TLAQVATZIN*. Cap. *XVIIII*.

ANIMAL est *Tlaquatzin*, canis parui forma, & magnitudine, binos dodrantes longum, rostro tenui, prolixo, atq; depili. exili capite, tenuissimis, mollissimisq; auribus, ac penè translucentibus. pilo longo, & candido, sed circa extrema fusco, aut nigro. cauda tereti, duos dodrantes longa, ac persimili colubrine, fusca, sed postremo candida, quæ mordicus, firmiterq; quidquid apprehendit retinet. corpore verò, ac pedibus Melis. Quaternos, quinosue parit catulos, quos vtero conceptos, editosq; in lucem alui cavitare quadam, dum adhuc paruuli sunt, claudit, ac seruat, intra scilicet locum a natura huius rei gratia fabricatum, dilatata, ac sponie naturæ velut excoriata, iuxta mammarum sedem, externa pelle, tanta æqualitate, ac vi, vt coaluisse eutem omnino putes, miro, visendoq; naturæ artificio, & quod in nullo animali, quod eadem generauerit, vsquam sit conspiciere. Oculi sunt nigri, parui, viuidi, atq; exerti. Scandit arbores incredibili pernicitate. diu in cauernis latitat. vescitur cohortalibus, quas, vulpecularum mustellarumue siluestrum more iugular, illarum sanguinem absorbens. Cetera innoxium, ac simplicissimum animal, quamquam versutia quadam congenita se interdum mortuum simulet. cum scilicet non est aliter hominum manus effugere, aut cum delusos apprehensores mordere est animus. Cauda huius animalis egregium est medicamentum. trita enim dragma vnius mensura, atq; ex aqua aliquoties deuorata, nullo præassumpto alimento eo die quo hauritur, vrinæ meatus mire abstergit, eadem euocata, tractisq; Lapillis, & quacunq; alia re meatus obstruente, venetem excitat, generat lac, & præfractis medetur, & cholicis, partu accelerat, menses elicit. extrahitq; tusa & imposita, aculeos qui sunt infixi, ac ventrem emollit.

emollit. & fortassis nullum extat medicamentum ad has res omnes peragendas præstantius. Viuit enim in calidis, ac pascitur carne, fructibus, pane, oleribus, frumentaceis, alijsq; generibus, veluti nos experimento cognouimus, alentes illud domi, ac in delicijs habentes.

De *TZOPILOTL*, sine *Aura*. Cap. *XIX*.

QVAM Mexicani *Tzopilotl* vocant, Auram alij vocare consueverunt. Auis est magna, tota nigra, Aquilæ mediocris, aut corui, cuius videtur species magnitudine. Vngues sunt vnci, atriq; crura fusca, rostrum psitaci, eodem fusco modo, frons deplumis, plicatili cute obtecta, nec dissimili *Quahupecotli*, aut *Cozquaquahili*, quem pili rari, nigri, illis Æthiopum capitibus innasce solitis persimiles, circumstant. Morticinis tantum carnibus victitat, stercoreq; humano. Nō satis constat, vbi auis hæc nidificet, aut educet filios, cum sit vniuersæ prope nouæ Hispaniæ frequentissima. Sublimipeta est, grauem ingraturq; odorem spirat, coruorum odori persimilem. Gregatim confident arboribus, & cadaueribus permultæ vescuntur infimul. Audio, pennas eius, vltas & in cineres redactas, pilos renasce prohibere, nō minus ac sterces formicarum, & sanguis vespertilionum, & semiambusta cutis vulneribus mederi admotas, si pariter edatur caro, quæ etiam gallico morbo opitulari solet. Cor sole exiccatum, impensè esse odorum, sterces verò drachma vnius mensura bibitum, melancholicis conferre.

De *Tzquiepat*, seu *Vulpecula*, que *Azaxium* torrefactum exulatur colore. *Cap. XX.*

TECHNIS, artibusq; *Vulpecula* nostrati est similis *Tzquiepat*, atque adeo illi congener, duos pene dodrantes longa, humilifq; . tenui rostro, paruis auriculis, piloso, & nigro corpore, ac præcipuè iuxta caudam, qua longa est, & nigro candidoq; pilo, velut vniuersum corpus vestita. breuib; cruribus, nigrifq; & vncis vnguibus. Viuit in antris inter saxa, vbi prolem educit. Velcitur scarabeis, atq; vermiculis, cohortales iugulat, solaq; eorum deuorat capita. fundit cum ventris crepitu halitum foetidissimum. pedit autem cum quis eam insectatur, his se muniens armis. quin ipsa tota teterrimum exhalat odorem, & vrina stercofusq; est foetidissimum, atq; adeo pestilens, vt nihil sit reperire in nostro orbe, cui in hac re possit comparari. quo fit, vt in extremo constituta periculo, reddita vrina, aut foecibus deiectis ad octo plurimumue passuum interuallum (tanta vis est huius excrementi) se se ab omnibus vindicet iniurijs, ac vestes inficiat indelebilibus luteisq; maculis, & nunquam satis perspirante putore. alias innoxium animal, eduleq; & hac sola ratione horrendissimum. Editur eius caro, stercofusq; saluberrimo euentu, ab his qui Hispanica lue, aut Indica articulorum dolores. Fit ex ea oleum Vulpinum, non minus efficax eo quod ex nostrate *Vulpe* parari consuevit apud Hispanos. Sunt & alia duo huius *Vulpeculae* genera, eadem penè forma, & natura. quorum alterum *Tzquiepat* vocatum, fascijs multis candentibus distinguitur; alterum vero, *Conepail*, seu *Vulpecula* puerilis, vnica tantum vtrinq; ducta, perq; caudam ipsam eodem modo delata.

II. *Tzquiepat*.
III. *Conepail*.

De *APVM*, Mellifq; Indici generibus.

Cap. XXI.

YZAX ALASMITL

MICATZONTECO MIMIAOATL

MVLTA mellis genera in noua Hispania mihi adhuc obseruare licuit, non loco solum, veluti veteri orbe, verum ipsa materia, & apum diuersis generibus distantia. Primum est Hispaniensi per omnia simile. idemq; & quod ab apibus Hispanicis congeneribus sponte in cauitatibus arborum fabricetur, quas Indi secta in apiaria reponunt, ac congerunt. Secundum est quod parari ex arundinibus consuevit, vnde & saccharum quoq; paratur, cuius conficiendi traditus est a nobis modus quarto huius operis libro, cum reliqua sacchari omnium generum parandi ratione. Tertium fit ex *Mel*, cuius etiam opificium in huius planta capite proditum est. Quartum fit in regionibus temperatis, aut feruidioribus, a quodam apum minimè aculeatarum genere, simili formicis alatis, minoriq; nostrate, suspendente in saxis, & arboribus, sed maxime quercuum generibus alucaria, globulosue quosdam, vocatos *Micatzonte camimiaoatl*, similes saccharinis, interdum hominis æquantès amplitudinem, constantes e corijs permultis, repletos vasculis, minoribus, densioribusq; nostris. Colore fusco, ac permulto, optimoq; affluètes melle, & numerosa sobole, atq; fœtura candida, & margaritifera. qua assa, & sale conspersa, nec ab amygdalis dulcibus distante sapore, quoties occurrit id genus examinis auidè vescuntur indigenæ. nec tamen castrantes alucaria, sed ore sugentes. dum verò editur mel non adhæret cera dentibus, sed quidpiam paleis simile. Conficiunt huiusmodi apes mel haud aliter ac nostræ. pariterq; floribus, ac rore viuunt. Septembri mensè impensè fœcunda, & onusta mellaria reperiuntur. Quintum genus prædictis paulisper cedens, fit ab apibus

apibus quibusdā aculeatis, nostratibus longē minoribus, fulvisq;. Hæ enim oblongo orbe fabricato, quem *Acomum* vocant, mellificare consueverunt. Inuestigare vix potui, an regem habeant, seruentq; in opere, aut in administrandis rebus, civilem ordinem. sed verisimile est, hæc in re nostrates apes imitari, quamquam adhuc ab hæc rudi gente & imperita, obseruatum non sit. nisi fatius sit putare, natura magis arrisile, barbaras quoq; & siluestres extare apes, veluti & inter homines ipsos, quos eadem intellectus illustrauit lumine, gentes incultas, & ab omni ciuitate, & apte instituta republica prorsus alienas. Et ut prædictis nonnulla apum, vespærumq; ac pseudomellissarum genera adiciam, a me in hæc noua Hispania obseruata, non est prætereundum: silentio, Genus aliud paruorum apum expers aculei, subteraneis locis mellificans, & fauos conimens orbiculares vocatum *Tlalmeuhli*, sed non adeo iucundo opere, aut grato mellificio. Est enim acidum mel, & aliquantisper amarum, et in probatorum generum penuria solet substitui, condimentisq; immisceri. Mellificat quoq; in foraminibus parietum, riparumq;, Vespærum quædam differentia, vocatarum *Xicotli*, quæ aculeata sunt, nigra, sed pallefcenæ dorso. Quid memorem *pseudomellissar*, aculeatas, tetras, & canitates lignorum, quas eadem effodiunt inebrentes. *Quæ Xicotli* a Mexicanis vocatas? aut fuluas alias, noxio venenatoq; armatas aculeo? aut *Tlalpiptoli* inerme apum genus, nostratum magnitudine, nigroq;, & luteo colore varium? aut *Cuicalmia hoal* computandam inter vespæ, noxij, ac venenati aculei? aliæque eiusdem generis minores, aut *Quæ Xicotli* pseudomellissam, quæ tota nigra est, alas si excipias, quæ rubræ sunt, venenatissimi, & prælongi aculei, & saccharinas arundines, adeoq; ligna ipsa punctura a summo ad imum vsq; (quod est a nobis perspectum, atq; obseruatum) findentis? Verum velle naturæ singularia mirandæq; nominatim percensere opera, fuerit insolentia, ac dicam stupiditati vehementi adscribendum.

Mel vi. acidum.

Xicotli.

Tlalpiptoli.

FINIS LIBRI NONI.

RE-

RERVM MEDICARVM
NOVAE HISPANIAE
NARDI ANTONII RECCHI
Liber Decimus.
MINERALIA EXPLANAT.

IOANNIS TERRENTII LYNCEI PRÆFATIO.

BENIGNA illa & ferax rerum parens, Terra nimirum, non plantas modo germinat, & animalia procreat, sed ingentem insuper in ventre suo thesaurum recondit, quem nostro tandem suoq; labore feliciter parturit. Metalla inquam, Gemmas, Mineralia, sales diuersos, & variosq; succos, quorum omnium Mexicanus Orbis non minus atque aliæ Mundi partes fertiles predicatur. Decimus hic liber aliquem eorum nobis gustum præbet, & inter hæc, lapides præsertim, terrarum, ac salium aliquot genera explicat. Inter lapides verò triumphant, & merito principatum gemme obtinent, quæ tantam nobis admirationem varietate sua, coloribus, materia, decore pariunt, ut non abs re Plinius solertissimus Naturæ perscruator, exclamauerit, in Gemmis fuisse in arctum coactam rerum Naturæ Maiestatem, & pleriq; hominibus ad summam absolutamq; Naturæ contemplationem satis esse vnam aliquam gemmam. Quamquam autem, qui rerum Indicarum historias ediderunt, particulatim aliquid de petris gemmisq; simul scripserint, & Anselmus Boetius, Casarius olim Medicus, mihiq; familiaris, generatim & bene materiam hanc tractauerit; Recchus tamen noster plurimè alijs aut omnino intacta notauit, aut minus certe obseruata curiosus disquisit, quæ tuis studiosè Lector commodis, Lyncei nunc euulgarunt.

DE